

УДК 793.3.071(477.63)КЛОКОВ

Інна ГАЙДУК, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти кафедри хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Тетяна БЛАГОВА)

ВНЕСОК ВИДАТНОГО УКРАЇНСЬКОГО БАЛЕТМЕЙСТЕРА Г. П. КЛОКОВА У РОЗВИТОК НАРОДНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ НА ТЕРЕНАХ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

У публікації розглянуто ключові моменти життя та творчості Георгія Павловича Клокова, його внесок у збереження та розвиток народного танцю на Дніпропетровщині. Створення ним академічного фольклорно-хореографічного ансамблю «Славутич» у місті Дніпро, який став важливою культурною інституцією не тільки в регіоні, але й на національному рівні.

Ключові слова: народний танець, балетмейстер, ансамбль «Славутич», фольклорний танець.

Сьогодні, під час військового стану в країні, особливо важливо підтримувати культурний фронт, а саме через пропаганду традицій та популяризацію серед молоді української культури, зокрема народного танцю.

Український сценічний танець набув великої популярності, але важливо не забувати і про фольклорний танець, який продовжують зберігати й розвивати спеціалізовані колективи. Одним із найвідоміших таких колективів є академічний фольклорно-хореографічний ансамбль «Славутич», який вже багато років береже та примножує зразки українського фольклорного танцю. Ансамбль, створений Георгієм Клоковим, зберігає фольклорні традиції та поєднує їх із сучасними елементами, демонструючи багатство української хореографії.

Метою даної роботи є висвітлення становлення Г. П. Клокова як видатного балетмейстера, вплив його творчості на збереження та розвиток народної хореографії на Дніпропетровщині.

Розвиток народної хореографії на Дніпропетровщині має тривалу та багату історію, яка почалася ще в середині ХХ століття. Важливу роль у цьому відіграли провідні ансамблі, такі як ансамбль народного танцю «Дружба» і фольклорно-хореографічний ансамбль «Славутич», заснований Георгієм Клоковим у 1974 році.

Георгій Павлович Клоков (1931–2010) – видатний український балетмейстер, хореограф і педагог. Він народився в місті Курськ, але під час Другої світової війни разом із родиною переїхав до Дніпропетровська (нині – Дніпро).

Його кар'єра почалася у 1952 році, коли до Дніпропетровська приїхав відомий ансамбль народного танцю «Жок», і куди Г. П. Клоков пройшов кастинг на посаду артиста-соліста балету, і переїхав до Молдавії, де пропрацював майже 8 років.

За цей період він не лише працював у залі, але й активно брав участь у розвитку хореографії, за що неодноразово отримував відзнаки від Президії Верховної Ради Молдавської РСР за свою майстерність та видатні заслуги в галузі хореографічного мистецтва.

На початку 1960-х років Георгій Павлович Клоков повернувся на батьківщину і заснував самодіяльний ансамбль народного танцю «Дружба» при Будинку культури Дніпропетровського металургійного заводу ім. Г. Петровського. Це був значний етап як у творчій біографії майстра, так і для розвитку хореографії в місті, оскільки саме в цьому колективі Г. П. Клоков повністю розкрив свій талант як балетмейстера, керівника і педагога.

Під його керівництвом ансамбль «Дружба» вирізнявся високою культурою виконання, масштабними постановками та оригінальними композиціями. Кожен сценічний номер був справжньою виставою з продуманими сюжетними картинками і масовими виступами, що робило колектив унікальним у місті.

У деякі роки в ансамблі брали участь понад сто самодіяльних артистів. Окрім того, Г. Клоков активно експериментував з трюками та сценічними формами, вдосконалюючи майстерність учасників.

Цей колектив швидко здобув визнання на всесоюзних та республіканських фестивалях, ставши лауреатом багатьох конкурсів та розвиваючи народну хореографію не тільки у місті, але й в країні. Для багатьох його учасників ансамбль «Дружба» став важливим стартом у професійній хореографічній кар'єрі.

Ансамбль «Дружба», заснований Георгієм Клоковим, став важливим етапом у розвитку народної хореографії на Дніпропетровщині та своєрідним стартовим майданчиком для подальших творчих проєктів Г. Клокова. Колектив не лише завоював популярність серед місцевої публіки, але й став місцем, де сформувалася ціла плеяда талановитих танцюристів.

Згодом, у 1974 році, Г. Клоков заснував новий колектив – фольклорно-хореографічний ансамбль «Славутич», до складу якого увійшли кращі танцюристи з ансамблю «Дружба». Колектив став продовженням та розвитком ідей, які почали формуватися ще в «Дружбі», з акцентом на збереження та популяризацію українського фольклору. Завдяки Г. Клокову, «Славутич» перетворився на один із провідних фольклорних колективів України, який вражав своєю майстерністю та масштабністю постановок не лише на теренах України, але й за кордоном.

1971 рік став важливим етапом у житті Георгія Павловича Клокова, коли він став одним із співзасновників професійного ансамблю пісні й танцю «Славутич» на базі обласного музичного товариства. Ідея створення професійного колективу давно витала серед фахівців у сфері культури Придніпров'я, і Г. Клоков відіграв ключову роль у її реалізації. У Придніпров'ї вже багато років діяли потужні самодіяльні колективи, у лавах яких зростали молоді таланти. Молоді артисти, які розпочинали свої кар'єри у самодіяльних ансамблях Придніпров'я, часто продовжували навчання у мистецьких закладах та приєднувалися до відомих професійних колективів, таких як ансамбль ім. Вірського, хор ім. Верьовки, або ансамбль «Донбас» [4]. Однак це призводило до того, що талановиті кадри покидали регіон, і Г. Клоков мріяв створити професійний ансамбль, який би затримав ці таланти на Придніпров'ї і піднімав рівень мистецтва рідного краю. Завдяки його зусиллям ансамбль «Славутич» став

не лише майданчиком для талановитих виконавців, але й культурною візитівкою регіону, що репрезентувала українське народне мистецтво на найвищому рівні.

Одразу після затвердження нової «професійної одиниці», оголосили конкурс на набір артистів для танцювальної групи, хору, музикантів, а також керівників підрозділів. Крім цього, важливим завданням було обрати назву для колективу. Серед багатьох варіантів зупинилися на назві «Славутич», що мала гордий і символічний зміст, пов'язаний з історією України, оскільки це давня назва річки Дніпро.

Георгію Павловичу Клокову було запропоновано посаду головного балетмейстера ансамблю. Він зміг зібрати навколо себе команду талановитих і пристрасних митців, які поділяли його захоплення мистецтвом танцю. Під його керівництвом ансамбль «Славутич» швидко здобув популярність, а також став важливим культурним осередком, де розвивалися нові таланти та відбувалося відродження української хореографії на Придніпров'ї.

Співорганізаторами, однодумцями та учасниками колективу «Славутич» стали в різні роки заслужені працівники культури України О. Карзніков, П. Кравченко, а також К. Равинський, В. Котіков, А. Дамасевич, диригент Ю. Кутепов, заслужений артист України В. Богучаров, П. Герасименко, заслужена артистка Г. Комова, артисти балету – заслужений артист України В. Фомкін, Л. Луценко, О. Астахов, Ю. Дузенко, К. Кравченко [4].

Георгій Клоков, маєстро української хореографії, присвятив свою діяльність не лише виконавському мистецтву, але й створенню нових хореографічних програм, що вирізнялися оригінальними підходами. Він багато читав як професійної літератури, так і книг з української історії, побуту та традицій, шукаючи натхнення у національному спадку. Його постійні творчі пошуки та бажання віднайти особливі «родзинки» для кожної постановки – в оформленні, жестах, трюках, навіть у несподіваних елементах, таких як поцілунок, – допомогли створити яскраві та унікальні хореографічні твори.

Так з'явилися його відомі композиції: «Український ліричний», «Вечорниці», «Чоботи», «На Жовті Води» та багато інших. За свою багаторічну діяльність Г. Клоков створив понад 20 концертних програм, які вразили глядачів у різних країнах, включаючи Францію, Швейцарію, Нігерію, Румунію та Польщу. Його творчий підхід сприяв розвитку українського народного танцю на міжнародному рівні та популяризації української культури за кордоном.

У 1994 році указом Президента України Георгію Павловичу Клокову було присвоєно почесне звання «Народний артист України». Це звання стало визнанням його видатного внеску в розвиток української хореографії, його невтомної роботи у сфері народного танцю та багаторічного керівництва ансамблями, які стали культурною гордістю України. Г. Клоков, як майстер народної хореографії, не тільки створював унікальні постановки, але й сприяв збереженню та популяризації українського фольклору в місті, та в країні в цілому.

Георгій Павлович Клоков майже чверть століття був незмінним художнім керівником фольклорно-хореографічного ансамблю «Славутич». За цей час він віддав колективу всю свою майстерність, душу та сили, що сприяло досягненню ансамблем значного творчого піднесення. Під його керівництвом «Славутич» здобув визнання як в Україні, так і за її межами, викликавши любов і шану глядачів. Колектив неодноразово був нагороджений різними відзнаками, що

свідчило про високий рівень його виконавської майстерності та важливість внеску в популяризацію української культури.

Георгій Павлович був батьком народного танцю на Дніпропетровщині, який зберігав українські традиції та сприяв популяризації народного танцю. Після його смерті у 2010 році народна хореографія в регіоні зазнала занепаду, хоча фольклорно-хореографічний ансамбль «Славутич» продовжив своє існування, спираючись на мистецьку спадщину та традиції, закладені його засновником. Але його роль в житті міста, а тим більш області значно зменшилася. Ансамбль проводить концерти лише два рази на рік, глядачами яких переважно є діти, які займаються народними танцями. Переважна кількість дніпрян не знає про існування цього колективу, особливо молодь, тобто пропаганда народного танцю ансамблем «Славутич» наразі суттєво відрізняється від часів за життя Г. П. Клокова, не дивлячись на те, що на сьогоднішній день ансамбль намагається тримати репертуар поставлений Г. П. Клоковим та доповнюючи його новими фольклорно-хореографічними постановками.

Лише тільки через 14 років дніпряни згадали ім'я свого видатного балетмейстера – Георгія Павловича Клокова. У серпні-вересні 2024 року ГО «Яскрава країна» створила та провела загальноукраїнський соціально-мистецький фестиваль «Резиденція української народної хореографії ім. Георгія Клокова». Проект був покликаний поєднати вихованців та викладачів з різних куточків України в єдиному просторі з вивчення традиційних автентичних хореографічних композицій та пошуку нових форм втілення народної хореографії у сучасному мистецтві, тобто об'єднання продовжувачів справи Г. П. Клокова. У цьому фестивалі прийняли участь колективи народного танцю Дніпропетровщини, Харківщини та Запоріжжя. Участь колективів була безкоштовною та забезпечувалася завдяки підтримці Українського культурного фонду, задля підтримки та розвитку національних традицій нашої країни серед підростаючого покоління. Нажаль, кількість колективів була невеликою, бо наразі пропаганда народного танцю працює погано, і на святі не було присутнє дітище Георгія Павловича – Академічний фольклорно-хореографічний ансамбль «Славутич», що стало для всіх присутніх загадкою.

З цього можна зробити висновок, що Г. П. Клоков був видатним балетмейстером та хореографом Дніпропетровщини, який все своє життя поклав на розвиток української народної хореографії, та заслуговує на визнання та пам'ять про себе серед містян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Клоков Георгій Павлович / Н. К. Щипанова. *Енциклопедія сучасної України* / редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. URL: <https://esu.com.ua/article-8545>.
2. Загальноукраїнський фестиваль «Резиденція української народної хореографії ім. Георгія Клокова». URL: <https://mlk.osv.org.ua/news/1723110267/>.
3. Павленко Р. В. Георгій Павлович Клоков: біографія, творчий шлях, спадщина. *Scientific Trends and Trends in the Context of Globalization*. 2024. № 197. С. 275–281. URL: <https://dspace.bdpu.org.ua/server/api/core/bitstreams/d4fdcf2b-4b41-4393-a409-a9cfc3930d51/content> (дата звернення: 01.10.2024).

4. Пономаренко Світлана. Клоков Георгій Павлович Георгій Клоков: Лицар української хореографії. 2024. URL: https://www.dnipro.lib.dp.ua/tanci_ansambl_Slavutich.
5. Степовичка Л. «Славутич» – ансамбль козацької слави: історія й сьогодення у статтях, світлинах, інтерв'ю / авт.-упоряд. Л. Степовичка; ред., модератор, фото Т. Соломка. Дніпро : Ліра, 2021. 187 с.